

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Malting-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natise, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Prihodnje volitve.

Ker je nemila smrt pobrala delalnega in sposobnega M. Doljaka, izpraznilo se je mesto v cenilni komisiji, izpraznil se je tudi sedež v deželni hiši, treba bo voliti v cenilno komisijo, in ravno tako v deželni zbor. Ne mislim tu o kakem kandidatu posebej govoriti, njegove mogoče in nemogoče lastnosti poviševati ali nepravilno manjšati, tudi pozornosti bralcev nočem obračati na eno ali drugo osebo, samo nekaj bi rad spregovoril — okoljščine mi silijo pero v roke — o naši edinosti. Odveč bi bilo tu dokazovati, da je nam Slovincem edinosti treba, da bi le tudi ne bilo odveč jo priporočati — brezuspešno!

Nesloga je Slovanom sploh in Slovincem posebej že toliko škodovala, in vendar še nismo prišli do prepričanja, da nam nesloga tudi dan danes veliko škoduje. Zgled imamo — prav žalosten zgled — na Kranjskem. Dokler je bila narodna stranka edina, bali so se je nemškutarji, bala se je je vlada, prvi si dostikrat niso upali sè svojimi kandidati na dan, vlada pa si ni upala niti deželnega zbora niti kupčijske in obrtniške zbornice razpustiti; prepričani so bili, da narodna stranka k večem še kak sedež pridobi zamore, na zgubo niti mislili niso še manj verovali.

Kakor hitro pa je pogubonosna liberalna stranka životariti začela, rastel je razpor med narodnjaki, rastel tudi pogum nasprotnikom in prvi sad razpora želi so

ne mškutarji pri volitvah v državni zbor. Ker se jim je to posrečilo, postali so pogumnejši, silili so vlado, naj razpusti kupčijsko zbornico ter ji obetali, da zmagajo ustavoverski kandidatje. Kakor so računili, take se je zgodilo. Če tndi je bilo pritiskanje od vladne strani neslišano, vendar je posredno tega sramotnega propada na Kranjskem kriva nesloga. Popolnoma resnične so besede „Slov. Gosp.“ o tej zadevi: „Po našem prepričanju je te zgube posredno tudi kriva nesloga Slovincem, da se je mnogo volilcev, posebno po mestih, obrnilo na tako imenovano „liberalno“ stran, ki vleče z nemčurji. Narodna stranka ima tudi na Kranjskem svojih „mladih“, ki so z nemčurskimi liberalci enega duha itd.

Pa kaj hočemo daleč okrog zglede iskati, saj nas domače dogodbe lahko prepričajo, kam smo zabredli po tej peklenski neslogi. Kdo drug je kriv, da je zmagal tudi pri nas o priliki državnih volitev vladni zastopnik in ne narodnjak, kdo drugi, kot ne edinost in še marsikaj družega.

Ako vse to trezno prevdarimo, moramo nehote spoznati, da, ako hočemo kot slovenski narod obstati, moramo vsaj v tako važnih okoljščinah, kakor so volitve složni biti, ne pa na vse kraje vleči in sovražniku pot gladiti.

Volitev v cenilno komisijo je predurmi, kdaj bo za deželni zbor, nam ni znano. Može! katerim je v resnici mar za blagor ljudstva, ne pa za lastni dobi-

ček; može, ki zaslužite ta častni priimek in niste veterniki, može, ki ljubite narod svoj, porabite svoj upljiv pri prihodnjih volitvah in delajte složno. Mož, ki hoče postati Vaš zastopnik, branitelj Vaših pravic, mora biti v esten kristijan, kajti kdor ni vesten, skrbel bo za svoj žep, ne za Vaš blagor; mora biti izurjen in svojemu poslu kos, drugače pri najvažnejših dogodkih še sam sebi, še manj pa drugim pomagati ne ve, mora biti narodnjak, sim iste matere, kakor Vi, drugače je najemnik in ne zasluži biti Vaš zastopnik.

To so splošne misli pred volitvami. Poudarjamo še enkrat, da narodnjaki morajo složno delati, drugače pride naš zastopat ali nevesten, neskušen, nenaroden človek; tak pa ne sme biti zastopnik Slovincem, tak človek ne bo nikdar naš zastopnik, ako smo složni — toraj složimo se!

Dopisi.

V Šempasu mesca jan. Dopis „na Slapu“ v 2. št. „Glasa“ došel nam je ravno o pravem času. Razlogi, ktere g. dopisnik navaja, so tehtni in premiselka vredni. Naj mi bo dovoljeno objaviti, kako se je postava zastran matičnih knjig in prepisov rabila in tolmačila pri vojaških duhovnih. Leta 1843 mesca oktobra prevzamem v Lombardiji vojaško duhovno pastirovanje. Ob svojem času napravim prepise 1842/3 poročenih, rojenih in umrlih, ter je pošljem svojemu višjemu duh. predstojniku v Verono.

LISTEK.

ŠAGRA.

[Obraz iz ljudskega življenja v goriški okolici.]

Vvod.

Danica priplava, po planjavi odmeva se zvonov prijetni glas. Veselo brenkljanje iz zvonika, piano pianissimo, forte fortissimo uže od jutranjega svita naznanja, da pred toliko leti je bila posvečena farna cerkev. V cerkev se zbere mnogo ljudij. Duhovnik stopi na leco. No, danes bomo kaj posebnega slišali, misli si ljudstvo v gledalši resni obraz duhovnikov. „Bratje, bodite trezni i čujte“, doni v istini resni njegov glas, „ker sovražnik vaš, kakor dereč i rjoveč lev hodi okolo vas, gledaje, koga bi požrl“. Kaj pomenja to? Kje je oni sovražnik? Nij daleč, nij daleč. Evo tam so napravljene „brijarji“, najmanje jih je pet, mlaj je postavljen, na njem so dekleta razpostavile najlepše rute. Tudi narodna trobojna zastava ne fali. Kaj bo? Ples bo. Mesto tudi uže ve za to. „Oggi ballo!“ bere se po mestnih oglih.

* *

Oggi ballo! toraj. Gospod nunec, zdihuje

nek gorišk list, zakaj ne privoščite nedolžnega veselja? Temveč grmite iz lece proti nameram poštenih fantov? Zakaj grenite jim veselje? Zakaj? Pasja noga! Bil je nek bistrumen kmet. Imel je petero sinov. Vsi so se mu zbirali. Rodi mu plodna žena še šestega. „Čakaj“, misli si revež, „vsaj tega hočem tako vzrediti, kakor Bog tirja, da bo dober, bogaboječ, vrl mož“. I res, da bi ne prišel v roke zapeljivemu svetu, da bi se mu ne skazil, zapre ga v od ljudno sobo, tako, da ne vidi druge osebe, nego svojega očeta, koji mu sam vsak dan jed donša, i ga očenaš i druge molitvice uči. Tako preteče 18 let. Oče mu rekó: „Sinko, 18 let imaš. Danas je somenj. Treba, da si ga ogle dava. Videl boš tam veliko lepih reči“. Napotita se v trg. Ko prideta na trg, zagledata tri lepe deklice, ki so pri nekem zidu slonele. „Kaj pa je to?“ praša sin, občudovaje te stvari. Videl nij namreč še nikoli nobene ženske. „Pusti, pusti to,“ dejo oče, „to so mlade hudobe“. I šla sta dalje, ogledovaje razne reči. Ko čas dojde, da odrineta, rečejo oče: „No, sinko, ljubček moj, sedaj pa zberi si, kaj naj ti kupim. Hočeš lepo pisano obleko? En klobuk? Par škornjic? Ali kaj?“ „Nič tega, očka“, pravi

sin, „kupite mi rajši eno tistih mladih, lepih hudob“. „Lejga, lejga“, se oče zavzamejo „kakoršne hudiče sem poprej zredil, takošnega zlo deja — Bog mi grehov ne zapiši — imam sedaj!“ Tak je človek sam na sebi. Kakošen pak v zapeljivej priložnosti? Zatoraj, gosp. nunec, prav imate, le grmite, vaša beseda v imenu nrave naj doni proti abotnemu plesu. „Mlade hudobe“, — pardon, slovenske Micike! bile so marsikojemu sinkotu na nesrečnih brijarjih v časno i večno nesrečo, v žalost revnim roditeljem. I ravno tako tudi narobe. Oj priložnost!

Zvrši se dopoldanska služba božja. Zvonov glas se zopet oglasi. Veselo vabi zopet verno ljudstvo v gospodovo svetišče. Oj, kak pobožno je še, v kljub vsem Mladoslavencem naše ljudstvo! Evo trumoma hiti narod v gospodov hram. Mladenci, deklice, kakošni, kakošne so! To so vam dekleta nafrkana; sploh bela je njih obleka.

Cerkev je natlačena. Duhoven pristopi. Kirie eleison! glasi se glas v svetišči, Kriste eleison! doni odgovor, v daljavi pak odmeva se porugljivo fantovski: hopsasa! Hvala Bogu, tudi ta sitnost se naglo zvrši. Kak so bile te minute dolge! Še doni zadnji akord orgelj po svetišči gospodovem, kar: bum, bum, bum, žin, žin, žin

Vse je bilo do pitice vestno prepisano in prepričan sem bil, da sem svoje delo dobro izvršil. Kako sem se začudil, ko čez nekaj tednov matica in prepise vrnene dobim z opazko, naj vse pomanjkljivo nadomestim. Moj prednik je bil namreč Italijan, lomil je nemščino v besedi še bolj pa v pisavi in na ta način je silno veliko napak v matične knjige spravil. Imel sem tedaj težavno nalogo vse popraviti, razume se, kar se je dalo. Pozneje nisem imel nikdar sitnosti zaradi prepisov.

Moja misel glede pašljanja matičnih knjig dekanijским uradom je, da se to lahko opusti, ako je le dotični dekan prepričan, da duhovščina njegovega dekanata to delo natančno opravlja, česar se lahko prepriča. Jaz pošiljam že četrtemu dekanu prepise iz matičnih knjig, vselej brez matic, in do sedaj mi ni še nihče očital, da nepostavno delam. Ergo...

Od gorenje Soče, 25. januarja. — Prijadral je po „Soči“ gori „Kmetovalec“. Predstavil se nam je, kar sam brez navadnih pripotičil i želi pri nas gostovati, rekoč, da nam če biti dober tovaruš. „Nu, uže prav!, mu je marsikdo odzdravil pa ga zvedljivo vpraševal po rojstnem listu. A o tem „kmetovalec“ molči. „Soča mi je mati,“ družega ne more nihče iz njega spraviti.

Ko bi bil prerok, ko bi mu videl v srce, potem bi vsakemu, ki me praša, kako naj novejši slovenski list sodim, odgovoril odločno; a ker mu ne vidim v srce, ga moram presojevati le po zunanjih prikaznih.

Nad dve let je, a to ni še tako dolgo, da bi se ne spominjali, kako živo so takrat očetje i prijatelji „Soče“ po naši deželi med slovenskim občinstvom vzbujali tirjatev, da se mora goriški „gospodarski list“ utopiti v „Soči“, ž njo združiti v jeden list.

Taka želja sama na sebi ni slaba. List, ki je namenjen prostemu ljudstvu, svoj namen gotovo naj bolj dosega, ako donša razno blago, novosti, poduk v politiki i kmetijstvu ob enem. Pa prijateljem „Soče“ se takrat to ni posrečilo. Danes pa niso več tistih misli, nego nasprotnih: „Gospodarskemu listu“ so dodali še tekmeča

žinžin! na ulici zagrmí. In, klarinet cvili, trombon stoka, trombeta prašči, tamburist neusmiljeno tambur pritepa, pokrovača hripov cvenk meša se s zdihljejí violona. I huj! slovenske Micike se vstopijo v kolobar, „capoballo“ mlaska z jezikom, z rokama neusmiljeno bije takt i sedaj korak za korakom, v dir i skok vrti se mladež, med tem ko neusmiljeno solnce krohota je se človeškemu početju razsipa zgeče svoje žarke na zagorele obraze. Gospod nunec! Povzdignite svoj glas! Su, su, animo! Povejte, da varstvo zdravja je sveta dolžnost, da varčnost je kristijanska čednost, da nezmernost je smrten greh, da kedor se v nevarnost poda, v nevarnosti pogine, da čistost i nedolžnost sti na vagi. Povejte, no! Bob v steno!

I tako se nadaljuje. Hočete, da popišem prepire, da naslikam pretepe? Da naštejem psovka neštevilno število? da popišem v ponedeljek stan fantovskih mošnjic? Oj, krčmar v krčmi strahovito jih je skrčil, brijarji so fante do golega obrili; z Bogom zaslužek mnogo preteklih i prihodnih tednov; družega jim nij ostalo nego žulji na rokah, na nogah strgani podplati!

Solnce gre za gnado božjo, zvezdice se

„Kmetovalca“. Je li to iz boljšega prepričanja, ali pa nova taktika, novo sredstvo, da se doseže poseben namen, kdo ve?

Jaz računim takole. Gotovo je, kakor so pred kratkim še naši liberalci sami trdili, da za našo deželico so še trije dosedanji slovenski listi več, nego dosti: Pa ako res moramo imeti dva politična lista, dyeh kmetijskih nam vendar ni treba; toliko manj, ker oba politična odpirata svoje predale tudi kmetijskim spisom. Zakaj sami sebe slabiti! Tako premožni pa nismo, da bi kar na nos na vse se naročevali, kar se nam ponuja. Če pa kdo misli, da „Kmetovalec“ ni okovan v ozke sponne naše deželice, nego hoče biti glaven kmetijski list za vso Slovenijo, in ob enem naj boljši — prav! a potem bi nikakor ne smel imeti za roditelje samo sočne politikarje, nego strokovnjake.*)

Take misli so tukaj razširjene o „K.“, ako so napačne, dajte nam dokazov!

*) Tudi naša misel je, da stvar škodo trpi, ker se moči cepijo. Imamo mar na razpolaganje strokovnjakov? En kmetijski list za vse Slovence bil bi lahko izvrsten, izgleden. — Ur.

Ogled.

Avstrija. V državnem zboru bila je 25. t. m. na dnevnem redu obravnava o peticiji zadevajoči železniško črto Trbiž-Ponteba. Za predelsko železnico, oziroma zoper Trbiž-Ponteba govoril je prvi poslanec N a b e r g o j. Omenil je, da je Primorsko že veliko škodo trpelo, ko se je meja stavila razširjeni Italiji, zdaj hočejo z odsekovim predlogom še kupčiji škodovati. Najbolj napačni korak stori vlada, ako pri novi železnici na Trst ozira ne jemlje. Trst zamore se z Benetkami meriti le takrat, če je v zvezi z drugimi deželami. Z odsekovim predlogom pa se vsi kupčiji odpira pot v Benetke. Predlaga toraj, naj se ta točka za zdaj iz dnevnega reda odstavi in pozneje, in še le takrat zopet v razgovor vzame, kadar vlada svoj program

prizigajo, večerni vetrič harmonično šumljaje hladi razgrete obraze, godci komaj več napenjajo svoje plučne mehove, na jasnem podnebji mirno, tihotapno izza gora smehljaje se prikaže bleđa polna luna. Kaj se smijaš hudobna luna? Komu norce briješ? Nespametnej mladosti? Kaj še! Mladost se je vtrudila, starost je znorela. Evo sedaj uže starci plešejo, skušaje, če so stare kosti še gibčne. Smešen prizor! Kak se trudijo, kak se mučijo. Toda novošegna mazurka „ne gra“, šotiš še manj. Toraj dajmo „vsak sebi“, slovensko kadriljo! No, to je uže pošteenjši, stane manj truda, vrh tega je „hudoba“ človeku že skoro slovo dala i zarujovele kosti se vendar pretresejo.

Kaj se smijaš hudobna luna? Toda nesmijaš se več, tvoj obraz postal je resen i žalosten. Al koga miluješ? Skoz razbita okna v revno bajto pošilja bleđi mesec tolažilne svoje žarke. Evo, še mlada žena sedi v tamnem kotu, revno staro oblačilo pokriva sestradani život. Sramuje se na dan. Hiša je prazna. Oj grenek jarm nesrečnega zakona! Vresničile so se njej besede narodne ptičice prepevajoče dekletom:

glede železnic objavi. Dr. Vitezič predlog krepko podpira, ravno tako tudi K e l l e r s p e r g. Proti odsekovem predlogu govorili so še: grof Coronini, Teuschl, Winkler, Tacco in Neumayer. Grof Coronini je omenil, da z železnico Trebiž-Ponteba se dela le za Italijo, Avstrija je po tem primorana počivati. Za predelsko železnico so se izrekla najsposobnejša društva: Dunajska, Olumuška in Celovska obrtnijska in kupčijska zbornica. Poslanec Teuschl je rekel med drugim: Ako se vresniči železnica Ponteba, je propad in izdajstvo Trsta Italiji samo še vprašanje časa. Trst že zdaj gre rakovo pot, Benetke napredujejo. Avstrija ne sme samo za to skrbeti, da politično kaj velja, ampak moraji tudi glede kupčije in obrtnije na tem ležeče biti, da interesse svojih in sicer vsih narodov pospešuje. Ko to pišemo, ni nam še došlo sporočilo, kak konec je razprava imela.

Cesar in cesarica — tako listi poročajo — bosta še ta predpust obiskala zlato Prago, če tudi le za malo časa, pravijo za en dan. V Dalmaciji se tudi delajo priprave za dostojen sprejem cesarjev.

Ofenheimova pravda od dne do dne bolj zanimiva. Te dni sta bila zaslišana kot priči knez Sapieha in dr. G i s k r a, nekdanji minister. V kratkem pride tudi na vrsto minister B a n h a n s. Malo kateri zatoženec ima tako odlične osebe za priče, kot Ofenheim. Giskra je rekel, da je z najvišim dovoljenjem prejel 100.000 gold. za to, ker je popustil privatno in se podal v javno življenje kot minister. Devetnajst dni že traja obravnava, koliko časa bo še, se danes reči ne more.

Hohenwart in 42 tovarišev podal je ministertvu kupčijstva interpellacijo zastran nepostavnosti, ki so se godile pri volitvi v kupčijsko in obrtnijsko zbornico v Ljubljani. 1. Ali je nj. ekscelenciji o tem kaj znano? 2. Ali je nj. ekscel. morda v zvezi z ministrom prava — vseč vso volitev z dotičnimi pritožbami in protesti kompetentni sodnji v preiskavo izročiti? 3. Kaj misli njegova

Dekličice,

Noričice,

Kaj fantom ve verjamete?

Vam zlate grade obetajo,

Še črne kajže nemajo.

Obdajajo jo razcapani otročiči, milo jo gledajo: Mati, jaz sem lačen, kriči starejši v kotu. Mama, dajte mi kruha! oglasi se drugi. Kruha! kruha! odmeva se v zboru nedolžnih otrok. I mati? Uboga mati še sama nijma kaj v usta dejati. Smilijo se jej otroci, solze jej stopijo v oči, ko stradajočo deco vglada. Kje je pa mož? Mož, vroč od plesa, sedi v krčmi, polič za poličem roma na mizo, zaslužek celega tedna pretečenega i Bog ve, koliko bodočih pošilja v tajisto mošnjo, ki nijma dna. Oj šagra! Kak je to lepo. Doma strada uboga žena, tu se vino poliva, doma jokajo nedolžni, zapuščeni otroci, tu se sliši kletvina. Osma, deveta ura prejide, otroci kričijo: mati skuhaj večerjo, pojdemo spat! A uboga reva še soli nijma, še peščice moke nij v hiši. I kaj stori uboga mati? Pokliče starejši deklico ter pošlje iskat malopridnega gospodarja. Otrok stopi h očetu rekoč: Mama je rekla, pojdite domu. A mesto da bi slušal glas svarečega

eksel. učiniti gledé kupčijske zbornice v Ljubljani, dokler sodnijska preiskava traja?

V Buda-Peštu imela je Deakova stranka 24. t. m. sejo, v kateri se je finančni stan ogrske dežele razpravljajal. Stan je žalosten! Baron Senyey je obljubil, da bo v zbornici svoje mnenje razodel.

Zunanje države. Španjski kralj Alfonso poslal je vladam lastnoročna pisma, v katerih naznanja, da je zasedel kraljevi prestol. Iz bojišča se poroča, da bo v kratkem velika bitka med Alfonsisti in Karlisti. Gotov bo od te bitke veliko odvisno.

V Francoski narodni skupščini razpravljajo postavo, s katero se Mac-Mahonovo vladanje za 7 let utrdi. Mac-Mahon ima pravico predlagati preuredbo vladarstva.

Nedeljski pogovori.

(Spisuje Fr. Kuralt.)

(Dalje.)

Jože. Res je gospod učitelj, kar nam Vi pripovedujete. Spoznavam pa tudi zdaj, da ni le samo to krivo, da je kmet včasih le premalo priden, ampak pomanjkuje mu le vednosti o zboljšanju gospodarstva. Prepričan sem, da zdaj, ko nas boste Vi o tem podučili, bo marsikateri zboljšal svoje gospodarstvo.

Učitelj. Vi imate tudi prav Jože! Nauka Vam velikokrat pomanjkuje, zatoraj si pa tudi ne veste kako pomagati. Zatoraj Vas bodem jaz v najvažnejših stvareh podučil, katere spadajo v Vaše gospodarstvo, in prvo je gnoj.

Rekli smo da gnoj je duša celega gospodarstva, in vi vsi ste tudi temu pritrdili. Kako pa to, da ga kmet tako zanemarja? O tem vam hočem sam odgovoriti. Naši kmetje dan danes še ne vejo nič o različnosti gnoja, in o hrani, katere rastline za svoj živež potrebujejo. Zatoraj vam hočem prvo povedati, kako da se gnoj razlikuje. Gnoj razlikujemo:

1) v živalski gnoj, katerega dobivamo v hlevu in na straniščih

2) rastlinski gnoj, katerega dobivamo

angelja, kot spaka zareži oče nad nedolžnostjo, psovke i proklinjevanje sliši se iz pijanih ust. Plašno pobegne revno otroče, jokaje pripoveduje materi, kako je ljubeznivi oče zarežal. Kaj stori uboga reva? Vzdigne se uboga mati, sama gre gospodarja klicat, toda, o Bože, mesto odgovora vsi h.... i zl.... so na dnevnem redu, varovatisse mora, da jej kaka steklenica na glavo ne prileti, le po zadnjem se umika. I doma, oj poezija človeškega življenja! sprejme jo zopet jok i krik zanemarnjenih otrok. Ure tekó, gospodarja še nij. Otroci onemorejo i omolknejo, žena pak pretaka v kotu sključena krvave solze. Naposled vse skupej tolažnik Morfej v svoje naročje sprejme. Spite sladko toraj. Lahko noč vsaj.

Polnoči odbije. Tužno-svarilno razlega se vdarec na zvon v nočno tihoto čez polja. Mir vlada povsod, le krog plesišča je razsajanje, krik i šum. Al čuj, kaj lazi tam po tamni ulici, čudne besede, nerazumljivo šepetanje? Je li to kaka pošast? Mar li kaka verna duša vica? Je li kak hudobnež, ki išče svoj plen? Kaj captá po poti? Cudna prikazen. Ti niso koraki poštenega človeka. Evo ulica je preozka, sem ter tija se opoteka, od časa do časa naslanja svojo

od sognjatih korenin, trave, slame, listja in od drugih rastlinskih odpadkov in

3) rudninski gnoj, kateri iz mavca (gipsa), apna, ali pa drugih rudninskih soli obstoji, katere razpadejo, se razkrojijo in rastlinam kot hrana služijo.

Naj popred pa hočemo govoriti o navadnem, hlevskem straniščinem gnoji, ker tega vsak kmet doma prideluje, in ker ravno ta gnoj, ako je dobro oskrbljen, ima vse redilne stvari v sebi, katere rastlina k svoji rasti potrebuje. Te hranilne stvari narede se pa še le potem, ako gnoj in gnojnica dobro povreta. Vsled gorkote in mokrote se potem vse hranilne tvarine razkrojijo, in rastline jih potem vse posrkajo. Ko pa gnoj in gnojnica vreta, ali gnijeta, razvijajo se plini, kateri celo radi izpuhte, ako se njih izpuhtenje ne zapreči. Tak plin je ogljenčokisli amonjak, kateri se v vsakem hlevskem in straniščinem gnoji in gnojnici nahaja. On je najpoglavitejši del v gnoji in najvažnejši hranilna tvarina za rastline.

In ravno ta plin, pri vašem slabem oskrbovanji gnoja, iz njega popolnoma izpuhti. Treba vas je toraj podučiti, kako se to lahko zapreči, da ta plin ne izpuhti.

Župan. Tega imena „amonjak“ še nikdar nobeden človek pri n s slišal ni, kako more potem kmet vediti, kaj da je to?

Učitelj. In ravno to je žalostno, da tega še ne znate, kar bi morali že zdavnej vediti sebi v korist.

Jože. Kako se pa spozna ta čudno imenovani plin amonjak?

Učitelj. Ne imenuje se amonjak, ampak amonjak. To je kemični izraz, katerega si mora vsak kmetovalec zapomniti zaradi njegove velike važnosti v poljedelstvu. Amonjak je plin, ki se ne vidi in tudi prijeti ne more, on izpuhti iz gnoja in se zgubi v zraku.

Jože. Kako se pa vender more zpoznati?

Učitelj. Spozna se na ojestrem duhu. Ojstri duh na straniščih, ali pa v hlevu in na gnoji, to ni nič družega, kakor amonjak. Tudi meso, kadar smrdi, razvija amonjak, čim večji je smrad, tim več je amonjaka.

Župan. Bil sem pred nekoliko dnevi v

glavo na zid, iz globine njegovega srca vstajajo strašni zdihljeji. Nesrečen mora biti, kajti drugače, zakaj bi tako stokal? Toda lej zopet se ojači i naravnost obrne svoje korake k revni bajti naše uboge žene. Pride do vrat. Al kaj bo sedaj? Išče ključavnice, kljuge ne more najti. Zgrabi za vrata, trese i lomi. Žena prestrašena skoči na noge, odpre vrata: Kedo je? kedo je? Tisti lepi tata je. Oj šagra! Kakošen je, Bog se smili, kakov prizor. Debelo gleda, krvave so mu oči, lasje razmršeni, jezik zastaja, noge se opotekajo: baba, daj mi večerjo! jeclja gospodar proklinja. Ženo jeza popade, psovati začne, mož proklinja, žena odgovarja, otroci se probudé, začnejo se tresti, jokajo, upijejo, kričijo.....

Sklep.

..... otroci jokajo, upijejo, kričijo, žena se togoti, mož proklinja lonce pobija, in, oj šagra! lepi tata plane nad ženo, vzdigne roko, toda o joj! žena se umakne, noge se mu zapletejo i enak hrabremu vojaku v silnem boju, cmokne na tla, vse štiri od sebe, leži tam opita

..... božja podoba.

Demokritos.

mestu in slišal sem, da je nekdo snažil stranišče, katero je bilo dolgo časa zaprto. Ko ga je odprl, zasmrdelo je tako iz njega, da je oni, ki ga je snažil, precej omedlel, in umri bi bil, ako ni bilo koj zdravnikove pomoči. Ali je bil ta smrad tudi amonjak?

Učitelj. Tudi to je bil amonjak. On je včasih tako hudega duha, da bi človek precej umrl, ako bi va-nj zašel.

Župan. Pripovedoval mi je pa potem tudi neki kmet, ki je gnoj iz mesta vozil, da je v mestu zdaj ukazano, da mora vsak gospodar večkrat nekoliko v vodi raztopljenega železnega vitriola v stranišče vliati. Pravijo, da s tem se prežesne ves smrad in da se brez vsake nevarnosti lahko potem stranišče snaži.

Učitelj. Drago mi je, da ste mi to pripovedovali, ker ravno sem Vam mislil povedati, kako da morate vi skrbeti zato, da amonjak ne izpuhti, ampak da ostane v gnoji. Za tekoč gnoj potrebuje se, kakor ste ravno vi župan povedali, v vodi raztopljeni železni vitriol, ali pa tudi z vodo pomešana žveplena kislina (hudičovo olje). Za gnoj se pa rabi navadno le mavec ali gips. Tega se nekoliko po gnoji potrese, in ta zapreči, da amonjak ne izpuhti, ampak se z gipsom spoji (združi), in tako ostane v gnoji, kot naj bolj redilna rastlinska tvarina.

(Dalje.)

Razne vesti.

— *G. dr. Costa* je silno nevarno bolan. Šel je bil te dni na Dunaj, v Prago, Draždane itd. zdravja iskat, pa je le še bolj bolan prišel domov in se vlegel. To je uzrok, da mnogo njemu došlih pisem je v tem času obležalo pri njem in da dotični gospodje niso dobili nobenega odgovora. Bog nam ohrani vrlega rodoljuba, čigar zgubo bi Slovenci še le potem prav čutili, ko bi ga več ne bilo.

— *Iz Koroškega* poročajo „Nov“ da so Slovenci na Koroškem vjeli drobtinico narodnih pravic s tem, da se je v Celovcu pri deželni sodnji ustanovil poseben oddelek (senat), sestavljen za sodnijske obravnave s Slovenci iz sodnikov, ki so vsi zmožni slovenskega jezika; predsednik temu senatu je dež. sodnije svetnik pl. Frauendorf, prisedniki pa gospodje Kronegger, vitez Luschan in Trug in namestni sodnik adjunkt Morak, kateri s še enim uradnikom ima pri deželni sodnji pisarnico, v kateri se zaslišujejo s pritožbami svojimi Slovenci v slovenskem jeziku. S tem neha zamudno, drago in recimo z eno besedo, krivično zasliševanje Slovencev s pomočjo tolmačev. Res le drobtinica je to narodnih pravic, ki se je dala slovenskemu narodu na Koroškem, al kdor ni vajen celega kosa kruha, ki mu gre, je zadovoljen tudi z drobtinicami!

— *Gimnazije in realke na Koroškem* po določbi naučnega ministerstva končajo letos svoje šolsko leto 15. julija, prihodnje šolsko leto pa se konča že 1. julija, da potem šolske počitnice vsako leto so meseca julija in avgusta, ko je vročina najhuja. V ljudskih šolah pa se začne letos počitnice konec julija, prihodnja leta pa 15. julija do 1. septembra.

Nov.

— *Bate* so vsled znanega surovega napada brez g. vikarja in bodo menda nekaj časa tako ostale; kajti visokočestiti knezonadškofijski Ordinariat piše med drugim tudi to-le slavnemu

županstvu: „Zarad naslednika g. Keb. si škofjstvo prihrani ob svojem času kaj določiti; ali to naj Vam bode na znanje, da dokler škofjstvo ne zadobi gotovosti, da se take ali enake reči, kakor v omenjeni noči (od 19. do 20. m. m.), ne ponovijo, ne bi smelo duhovnega pastirja v Bate poslati.“ — Ta beseda nam dopade in želimo, da se tudi uresniči, ker spoznamo, da je nemarnost (?) slavnega županstva v tej zadevi zelo zakrivila, in da je tak surov napad kazni vreden. **Miroljubni občinarji.**

Domače stvari.

(Iz odborove seje za spominek dr. Hrasta) zvezo, da je oprsna podoba iz marmorja dodelana in kakor zvedenci trdijo, dobro. Pomisliti je, da umetnik rajnkega nikdar videl ni, in da je imel le majhne fotografije za zgled. Podoba se bo odgrnila slovesno po veliki noči, in to zarad tega, da bo častiti duhovščini mogoče svečanosti vdeležiti se. Dan in program slovesnosti objavimo pozneje, na vsak način pa toliko zgodaj, da si bodo gg. duhovni lahko čas in opravila tako vravnali, da jim bo mogoče navzočim biti.

Gotovo bo vsim gospodom všeč zvedeti tudi to, da je odbor sklenil izdati životopis v latinskem jeziku in podobo. Vsak darovatelj za spominek prejel bo obojno brezplačno, drugi pa za primerno ceno. — Za spominek so še darovali gg. Kolančič, kapl. v Dornbergu 3. gl. — J. Marinič, vikar v Cerovem 2 gl. — Prinčič Stef., fajm. v Šmartnem 3 gl. — Bl. Rijavic, fajm. v Batujah 2 gl.

(Za zvonove na sv. Gori) N. N. 1 gl.

(V Tomaju) so tatje 22. t. m. pokradli cerkev in odnesli več srebrnih posod. Hostije so tatje raztresli.

(Mestno starešinstvo). — Zanimiva seja bila je dne 19. t. m. Znano je, da finančni stan mesta ni ravno preveč ugoden, čudno je toraj, da so mestni očetje nameravali, kakor je bilo rečeno, na novo uravnati vse magistratne službe. Do sedaj opravljal je tajnikovo službo en sam uradnik, zdaj so hoteli dvoje tajniških služb osnovati in brž ko ne eno oddati sicer sposobnemu pa glasovitemu možu, ki pa ni po volji niti vladi niti neki stranki v mestu. Liberalni dr. M. je nasvetoval, naj se za sedaj obravnava o predruženju služb opusti in razpiše samo ena tajnikova služba, je obveljal zadnji oddelek predloga, prvi pa je padel. Ko so hoteli o predlogu govoriti, se vstavljal konservativna stranka z dr. M. vred in ker razprave drugače niso mogli zabraniti, zapustili so dvorano in ostalo je 9 odbornikov, ki pa niso mogli nič sklepati. Kdor bi hotel vse „zakaj“ zvedeti, treba bi bilo malo za kulise pogledati, misli se pa lahko, kar se hoče.

(V Korminu) je umrl č. g. Anton Klančič, hudoven v pokoji. R. I. P.

(Volitev novega tajnika) v Mirnem je danes 29. Županstvo res hoče pravičnim tirjatvam občinstva zadostiti.

(Beseda.) Kakor slišimo, napravi katoliška družba na svečnico — po pripravah soditi — veliko „besedo“, pri kateri se bosta slišala tudi dva slovenska komada deklamovati. Program nam ni še došel.

(G. Keber) je šel po izprošenem dovoljenji nadškofjstva v službo na sv. Goro.

(Na znanje.) — Te dni smo prejeli spis, kateremu je naslov „O CERKVENI GLASBI.“ S prihodnim listom ga začnemo tiskati, opozorujemo pa že danes naše bralce, naj vse pazljivo čitajo in dobro premislijo in svesti smo si, da stopijo vsi na našo stran.

(Naša čitalnica) napravi 31. dan t. mes. ples, 8. febr. plesno zabavo. Do sedaj so se gospodje in gospodične hvalili, da je zabava prav po godu; kdor se hoče kratkočasiti, posebno če ga pete srbe, naj ne opusti prilike zavrteti se, predpust je pri kraji.

(Spominski altar na sv. Gori.) — Da se dostojen spomin katoliške udanosti vernih prebivalcev naše nadškofije tudi poznim potomcem ohrani, sklenili so nekteri gospodje zbirati doneske za spominek na velikansko procesijo na sv. Goro. Ta klic ni ostal brez uspeha. Okoli 600 goldinarjev je naloženih na montu, ki so se od dobrotnikov nabrali v ta namen. Misel je, v sredi cerkve na sv. Gori, kjer je zdaj obhajilni altar, narediti nov kamenit altar s tabernakelnom (custodia) iz marmorja. Spredej pred menso bo podoba sv. Očeta tudi iz marmorja en relief.

Za tako delo pa navedeni znesek ne zado- stuje, kajti inženir trdi, da se mora odločiti najmanj 1000 gl.

Kamnarsko delo prevzel bo menda umetnik ki je delal oprsno podobo Hrasta.

Ta altar bo v resnici kinč svetišča na sv. Gori, ob enem pa tudi prav primeren spominek. Želeti bi bilo še to, da bi kdo, ali več od njih primanjklej pokrili — z denarjem.

Umrli v Gorici od 22. do 29. jan.

Jož. Juretič, 11 m. croup. — Ant. Spanger, 2 dni, slabost. — Stef. Pakolin, sodar, 68 l. vodenica. — Jan. Tomasini, kamnosek, 60 l. vnetje v črevah. — Andr. Cerne, delalec, 67 l. pl. vnetje. — Jakob Pizzul, zidar, 74 l. pl. vnetje. — Tine Bizjak, delalec 50 l. vodenica.

Javna zahvala.

Odbor, ki je osnoval in vodil predstave v prid revežem Goriškim in dijakom c. kr. gimnazije dne 9. 10. in 17. januarja, šteje si v sveto dolžnost vsim društvom, kakor tudi posameznim osebam — umetnikom kot diletantom — naj toplejšo zahvalo izreči za visokodušno sodelovanje; posebna zahvala gre visokorodni gospej baronovki Rastauer in vsim, ki so z doneski blag namen podpirali.

Prva dva večera došlo je pri kasi 1450 gl.; za gimnazijalce pri kasi 750 gl., 500 gl. pa je poslal grof Gyulay.

V Gorici dne 20. jan. 1875.

ODBOR.

100
OBISKOVALNIH LISTKOV VELJA
v Mailingovi tiskarni
samo 1 goldinar.

Borsni kurzi na Dunaji 29. januarja.

Enotni drž dolg v papirju	70	15
„ „ „ v srebru	75	60
Drž posojilo leta 1860	111	40
Akcije narodne banke	959	—
Kreditne akcije	216	75
London	111	—
Napoleon d' oro	8	91
Cekini	—	—
Adžijo srebra	105	85

Oznanilnik.

HRANILNICA,

zdržena s zastavljavnico

„MONTE DI PIETÀ“

v Gorici

prejema vsak dan, razun nedelj in praznikov, od 8. ure zjutraj do poldne kateri koli znesek denarja ne manjši od 1. gold. in plačuje obresti 5%. Posojuje se tudi denar na nepremakljivo blago (hiše in zemljišča) in na obligacije po 6%. Ta posojila se potem lahko tudi poplačujejo v večkratnih obrokih (ratah), primernih posojenemu kapitalu.

Zastavljavnica (Mont)

izplačuje zneske v srebru na navadne zastave (perilo, prejo, oblačilo itd.), kakor tudi na zlatenino in srebernino. Ako izplačani znesek 10 gold. ne presega, plačuje se obresti 6%, od večih zneskov pa 8%.

Z GOTOVIM VSPEHOM

rabi se

pravi

VILJELM-ov

protiartritičen, protirevmatičen

čaj za čistenje krvi

v naslednjih boleznih:

- 1) pri revmatičnem vnetju,
- 2) pri protinu (gicht)
- 3) pri boleznih podtrebušnih posebno pri takih, ki veliko sedijo,
- 4) pri povečanju in zaprtju jeter,
- 5) pri spuščajih posebno pri lešajih,
- 6) pri sifilitičnih boleznih,
- 7) kot priprava pri rabi mineralnih vod v imenovanih boleznih,
- 8) kot nadomestilo mineralnih vod proti navedenim boleznim.

Svari se pred ponarejanjem in sleparstvom!

Pri kupovanju naj p. n. občinstvo natanko pazi na mojo postavno zavarovalno marko in firmo, kar je na vsakem zavitku na zunanji strani razvidno, da se s ponarejanjem ne daja zaslepiti.

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čistenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih počasopisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jezikih, velja 1 gl., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večjo priložnost pravi Viljelm-ov protiartritični in protirevmatični čaj za čistenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravallo-u.